

Ю. О. Митропольський (Ін-т математики НАН України, Київ),
Г. П. Хома, П. В. Цинайко (Терноп. пед ін-т)

ПЕРІОДИЧНА ЗАДАЧА ДЛЯ НЕОДНОРІДНОГО РІВНЯННЯ КОЛИВАННЯ СТРУНИ

We study a periodic problem for the equation $u_{tt} - u_{xx} = g(x, t)$, $u(x, t + T) = u(x, t)$, $u(x + \omega, t) = u(x, t)$, $(x, t) \in \mathbb{R}^2$ and establish conditions of the existence and uniqueness of the classical solution.

Вивчається періодична задача для рівняння $u_{tt} - u_{xx} = g(x, t)$, $u(x, t + T) = u(x, t)$, $u(x + \omega, t) = u(x, t)$, $(x, t) \in \mathbb{R}^2$. Знаходяться умови, при яких справедлива теорема існування і єдиності класичного розв'язку.

Досліджується розв'язність лінійної періодичної задачі для гіперболічного рівняння другого порядку з двома змінними.

1. Існування розв'язку. Встановимо умови існування класичного розв'язку періодичної задачі

$$u_{tt} - u_{xx} = g(x, t), \quad (1)$$

$$u(x, t + T) = u(x, t), \quad (2)$$

$$u(x + \omega, t) = u(x, t), \quad (x, t) \in \mathbb{R}^2. \quad (3)$$

Розглянемо такі простори: C -простір функцій двох змінних x і t , неперервних і обмежених на \mathbb{R}^2 ; G_T — простір функцій двох змінних, неперервних і обмежених на \mathbb{R}^2 разом з похідною по t ; Q_ω — простір ω -періодичних по x на \mathbb{R}^2 функцій; Q_T — простір T -періодичних по t на \mathbb{R}^2 функцій; Q_T^- — простір непарних по t і T -періодичних по t на \mathbb{R}^2 функцій; $C^{i,j}(\mathbb{R}^2)$ — простір функцій i раз диференційовних по x і j раз диференційовних по t , і якщо $i=j$, то $C^{i,j}(\mathbb{R}^2) = C^i(\mathbb{R}^2)$, Q^Φ — простір функцій двох змінних x і t , які розкладаються в рівномірно збіжні ряди вигляду

$$g(x, t) = \sum_{k=1}^{\infty} g_k(x) \sin kt.$$

Розглянемо один із операторів Вейводи – Штедри [1, 2]

$$(S_1 g)(x, t) = -\frac{1}{2} \int_0^x d\xi \int_{t-x+\xi}^{t+x-\xi} g(\xi, \tau) d\tau, \quad (4)$$

або в іншому вигляді [1]

$$(S_1 g)(x, t) = -\frac{1}{2} \int_0^x d\xi \int_{\xi}^x \{g(\xi, t + \xi - \eta) + g(\xi, t - \xi + \eta)\} d\eta. \quad (5)$$

Справедливе наступне твердження.

Теорема 1. Якщо $g \in G_T \cap Q_T$, то функція $u = S_1 g$ є класичним ($u \in C^2(\mathbb{R}^2)$) розв'язком лінійної періодичної задачі (1), (2).

Доведення. На основі (4) і (5) безпосередньою перевіркою переконуємось, що $(S_1 g)(x, t + T) = (S_1 g)(x, t)$ і

$$(S_1 g)_{tt}(x, t) = -\frac{1}{2} \int_0^x \left\{ \frac{\partial g(\xi, t+x-\xi)}{\partial(t+x-\xi)} - \frac{\partial g(\xi, t-x+\xi)}{\partial(t-x+\xi)} \right\} d\xi,$$

$$(S_1 g)_{xx}(x, t) = -g(x, t) - \frac{1}{2} \int_0^x \left\{ \frac{\partial g(\xi, t+x-\xi)}{\partial(t+x-\xi)} - \frac{\partial g(\xi, t-x+\xi)}{\partial(t-x+\xi)} \right\} d\xi.$$

Таким чином, $u_{tt} - u_{xx} = g(x, t)$, що й треба було довести.

Для дослідження існування розв'язку лінійної періодичної задачі (1)–(3) розглянемо оператор

$$\begin{aligned} (Rg)(x, t, b) &= -\frac{1}{4} \int_0^x d\xi \int_{\xi}^x \{g(\xi, t+\xi-\eta) + g(\xi, t-\xi+\eta)\} d\eta + \\ &+ \frac{1}{4} \int_x^b d\xi \int_{\xi}^x \{g(\xi, t+\xi-\eta) + g(\xi, t-\xi+\eta)\} d\eta \equiv \\ &\equiv \frac{1}{4} \int_0^b Q(\xi) d\xi \int_{t+x-\xi}^{t-x+\xi} g(\xi, \tau) d\tau, \end{aligned} \quad (6)$$

де $Q(\xi) = 1$, коли $0 \leq \xi \leq x$, $Q(\xi) = -1$, коли $x < \xi \leq b$; b — дійсне число, відмінне від нуля.

Якщо ввести таке позначення норми функції $g(x, t)$:

$$\|g(x, t)\|_C = \sup \{|g(x, t)| : (x, t) \in \mathbb{R}^2\}, \quad (7)$$

то, використовуючи означення оператора (6), переконуємось в справедливості твердження.

Теорема 2. *Якщо $g \in G_T \cap Q_T$, то функція $u = Rg$ є також класичним розв'язком задачі (1), (2), для якого справедливі оцінки*

$$\|u(x, t)\|_C \leq \frac{b^2}{4} \|g(x, t)\|_C, \quad (8)$$

$$\|u_t(x, t)\|_C \leq \frac{b}{2} \|g(x, t)\|_C; \quad (9)$$

$$\|u_x(x, t)\|_C \leq \frac{b}{2} \|g(x, t)\|_C. \quad (10)$$

Покажемо, що на основі оператора R можна визначити зв'язок між періодами ω і T , а також класи функцій, в яких сумісна задача (1)–(3).

Позначимо через W_b простір функцій $g \in C$, які задовольняють такі умови:

$$\begin{aligned} g(b+x, t+x-\tau+b) + g(b+x, t-x+\tau-b) = \\ = -g(x, t+x-\tau) - g(x, t-x+\tau) \quad \forall (x, t, \tau) \in \mathbb{R}^3, \end{aligned} \quad (11)$$

$$\int_{-\omega}^0 d\xi \int_0^b \{g(b+\xi, t+b-\theta) + g(b+\xi, t-b+\theta)\} d\theta = 0. \quad (12)$$

Теорема 3. *Якщо $g \in C \cap Q_\omega \cap W_b$, то функція $u = Rg$ задовольняє умову (3).*

Доведення. Для доведення теореми потрібно показати виконання рівності

$$(Rg)(x + \omega, t, b) = (Rg)(x, t, b). \quad (13)$$

Перетворимо ліву частину рівності (13), визначену формулою (6), зробивши спочатку заміну $\xi = \omega + y$ у зовнішньому інтегралі, а потім $\eta = \omega + \tau$ у внутрішньому. Маємо

$$\begin{aligned} (Rg)(x + \omega, t, b) &= -\frac{1}{4} \int_0^{x+\omega} d\xi \int_{\xi}^{x+\omega} \{g(\xi, t + \xi - \eta) + g(\xi, t - \xi + \eta)\} d\eta + \\ &+ \frac{1}{4} \int_{x+\omega}^b d\xi \int_{\xi}^{x+\omega} \{g(\xi, t + \xi - \eta) + g(\xi, t - \xi + \eta)\} d\eta = \\ &= -\frac{1}{4} \int_{-\omega}^x dy \int_y^x \{g(\omega + y, t + y - \tau) + g(\omega + y, t - y + \tau)\} d\tau + \\ &+ \frac{1}{4} \int_x^{b-\omega} dy \int_y^x \{g(\omega + y, t + y - \tau) + g(\omega + y, t - y + \tau)\} d\tau. \end{aligned}$$

Враховуючи, що $g \in Q_\omega$, останню рівність можна записати так:

$$\begin{aligned} (Rg)(x + \omega, t, b) &= \\ &= (Rg)(x, t, b) - \frac{1}{4} \int_{-\omega}^0 dy \int_y^x \{g(y, t + y - \tau) + g(y, t - y + \tau)\} d\tau + \\ &+ \frac{1}{4} \int_b^{b-\omega} dy \int_y^x \{g(y, t + y - \tau) + g(y, t - y + \tau)\} d\tau = \\ &= (Rg)(x, t, b) + I_1 + I_2. \end{aligned} \quad (14)$$

Зробивши в I_2 спочатку заміну $y = b + z$ у зовнішньому інтегралі, а потім $\tau = \theta + z$ у внутрішньому, одержимо

$$\begin{aligned} I_2 &= \frac{1}{4} \int_0^{-\omega} dz \int_{b+z}^x \{g(b+z, t + b + z - \tau) + g(b+z, t - b - z + \tau)\} d\tau = \\ &= \frac{1}{4} \int_0^{-\omega} dz \int_b^{x-z} \{g(b+z, t + b - \theta) + g(b+z, t - b + \theta)\} d\theta = \\ &= \frac{1}{4} \int_{-\omega}^0 dz \int_0^b \{g(b+z, t + b - \theta) + g(b+z, t - b + \theta)\} d\theta + \\ &+ \frac{1}{4} \int_0^{-\omega} dz \int_0^{x-\omega} \{g(b+z, t + b - \theta) + g(b+z, t - b + \theta)\} d\theta = I_3 + I_4. \end{aligned} \quad (15)$$

Інтеграл I_4 заміною $\theta = \tau - z$ зводиться до вигляду

$$I_4 = \frac{1}{4} \int_0^{-\omega} dz \int_z^x \{g(b+z, t + b + z - \tau) + g(b+z, t - b - z + \tau)\} d\tau. \quad (16)$$

Якщо припустити, що $g \in C \cap Q_\omega \cap W_b$, то на основі (11), (12), (14)–(16)

отримуємо $(Rg)(x + \omega, t, b) = (Rg)(x, t, b)$, тобто виконується умова (13), що треба було довести.

Об'єднавши результати теорем 2 і 3, одержуємо умови, при яких оператор R породжує розв'язок періодичної задачі (1)–(3).

Теорема 4. Для $g \in G_1 \cap Q_\omega \cap Q_T \cap W_b$ функція $u = Rg$, визначена формулою (6), є функцією із простору C^2 , яка задовольняє умови лінійної періодичної задачі (1)–(3).

2. Простори розв'язків. Природно виникає питання: яка структура просторів, вказаних в теоремі 4, і як визначити число b ?

Справедливе наступне твердження.

Лема 1. Кожна функція $g \in Q_T^-$, що задовольняє умову

$$u(b+x, b-z) = g(x, z) \quad \forall (x, z) \in \mathbb{R}^2, \quad (17)$$

задовольняє і умову (11).

Доведення. Для функції $g \in Q_T^-$ умову (11) можна записати так:

$$\begin{aligned} g(b+x, b-(-(t+x-\tau))) - g(x, -(t+x-\tau)) = \\ = g(b+x, b-(t-x+\tau)) - g(x, t-x+\tau). \end{aligned} \quad (18)$$

Отже, якщо виконується умова (17), то виконується умова (18) ($0 \equiv 0$), а отже, і умова (11).

Лема 1 доведена.

Таким чином, функціональна залежність (17) може визначити підпростори функцій простору W_b . Дійсно, покажемо, що на основі функціональної залежності (17) можна утворити щонайменше три простори функцій, в яких задача (1)–(3) має розв'язок.

I. Нехай

$$g \in Q_\omega \cap Q_T^-; \quad b = \omega q, \quad q \in \mathbb{N}. \quad (19)$$

В цьому випадку рівність (17) набуває вигляду

$$g(x, \omega q - z) = g(x, z). \quad (20)$$

Оскільки $g \in Q_T^-$, то з (20) випливає, що $\omega q \neq Tk$, $k \in \mathbb{Z}$. Для простоти досліджень будемо вважати $T = 2\pi$. Покладемо

$$\omega q = (2p+1)\pi, \quad (2p+1, q) = 1, \quad p \in \mathbb{Z}, \quad q \in \mathbb{N}, \quad (21)$$

де запис $(k, s) = 1$ означає, що числа k і s — взаємно прості. В кінцевому результаті рівність (20) запишеться так:

$$g(x, \pi - z) = g(x, z). \quad (22)$$

Враховуючи (22) і зроблені вище припущення, можна визначити число $b = b_1$, період ω_1 і простір C_1 функцій, в якому може бути справедлива теорема 4:

$$b_1 = \omega_1 q, \quad \omega_1 = \frac{(2p+1)\pi}{q}, \quad p \in \mathbb{Z}, \quad q \in \mathbb{N}, \quad (2p+1, q) = 1, \quad (23)$$

$$C_1 = \{g: g(x, t) = g(x + \omega_1, t) = -g(x, -t) = g(x, \pi - t)\}.$$

Лема 2. Якщо $g \in C_1$, то $g \in Q_{T=2\pi}$.

Доведення. Справді, $g(x, t + 2\pi) = g(x, \pi - (-\pi - t)) = -g(x, \pi - (-t)) = g(x, t)$, що й треба було довести.

II. Нехай

$$g \in Q_{\omega} \cap Q_{T=2\pi}^-; \quad b = \frac{\omega q}{2}, \quad q = 2s - 1, \quad s \in \mathbb{N}. \quad (24)$$

В цьому випадку рівність (17) набуває вигляду

$$g\left(\frac{\omega q}{2} + x, \frac{\omega q}{2} - z\right) = g(x, z). \quad (25)$$

Оскільки $q = 2s - 1$, $s \in \mathbb{N}$, — непарне число, то покладемо

$$\omega q = 2\pi l, \quad l \in \mathbb{Z}, \quad q = 2s - 1, \quad s \in \mathbb{N}, \quad (q, l) = 1. \quad (26)$$

На підставі (26), в залежності від вибору числа l (парним чи непарним), визначаємо ще два підпростори C_j , $j = 2, 3$, функцій, в яких може бути справедлива теорема 4:

$$b_2 = \frac{\omega_2 q}{2}, \quad \omega_2 = \frac{4p\pi}{q}, \quad p \in \mathbb{Z}, \quad q = 2s - 1, \quad (p, q) = 1, \quad (27)$$

$$C_2 = \{g: g(x, t) = -g(x, -t) = -g(\omega_2/2 + x, t) = g(x, t + 2\pi)\};$$

$$b_3 = \frac{\omega_3 q}{2}, \quad \omega_3 = \frac{2\pi(2p-1)}{q}, \quad p \in \mathbb{Z}, \quad q = 2s - 1, \quad (2p-1, q) = 1, \quad (28)$$

$$C_3 = \{g: g(x, t) = g(x + \omega_3, t) = g(\omega_3/2 + x, \pi - t) = \\ = -g(x, -t) = g(x, t + 2\pi)\}.$$

3. Властивості просторів C_j і відповідних розв'язків задачі (1)–(3).

Позначимо через $L(X, Y)$ простір лінійних і обмежених відображень X в Y . На основі формули (6) для простору C_1 введемо конкретний оператор

$$(R_1 g)(x, t, b_1) = \frac{1}{4} \int_0^{b_1} Q(\xi) d\xi \int_{t+x-\xi}^{t-x+\xi} g(\xi, \tau) d\tau. \quad (29)$$

Справедливі наступні твердження.

Теорема 5. Якщо $g \in C_1$, то $g \in W_{b_1}$.

Доведення. Для доведення теореми 5 достатньо показати, що для числа $b = b_1$ виконуються умови (11) і (12). Оскільки $g \in C_1$, то внаслідок леми 1 умова (11) виконується. Покажемо, що умова (12) також виконується. Для цього запишемо внутрішній інтеграл рівності (12) для значення $b = b_1$ ($b = \omega_1 q = (2p + 1)\pi$) у вигляді

$$K = \int_0^{b_1} \{g(b_1 + \xi, t + b_1 - \theta) + g(b_1 + \xi, t - b_1 + \theta)\} d\theta = \\ = \int_0^{b_1/2} \{g(\xi, t + b_1 - \theta) + g(\xi, t - b_1 + \theta)\} d\theta + \\ + \int_{b_1/2}^b \{g(\xi, t + b_1 - \theta) + g(\xi, t - b_1 + \theta)\} d\theta. \quad (30)$$

В останньому інтегралі зробимо заміну $\tau = b_1 - \theta$. Одержимо

$$\begin{aligned}
 K &= \int_0^{b_1/2} \{g(\xi, t + (2p+1)\pi - \theta) + g(\xi, t - (2p+1)\pi + \theta)\} d\theta - \\
 &\quad - \int_{b_1/2}^0 \{g(\xi, t + \tau) + g(\xi, t - \tau)\} d\tau = \\
 &= \int_0^{b_1/2} \{g(\xi, \pi - (-t + \theta)) + g(\xi, -\pi + t + \theta)\} d\theta + \\
 &\quad + \int_0^{b_1/2} \{g(\xi, t + \tau) + g(\xi, t - \tau)\} d\tau \equiv 0. \tag{31}
 \end{aligned}$$

Отже, враховуючи (30) і (31), бачимо, що для C_1 виконується умова (12). Теорема 5 доведена.

Теорема 6. Нехай $g \in Q_T \cap C_1$. Тоді $R_1 \in L(C \cap C_1, C^{1,1} \cap C_1)$; $R_1 \in L(C_T \cap C_1, C^{2,2} \cap C_1)$.

Теорема 7. Для $g \in G_T \cap C_1$ функція $u(x, t) = (R_1 g)(x, t, b_1)$ є функцією з простору $C^{2,2} \cap C_1$, яка задовольняє умови періодичної задачі (1)–(3). Більш того, дана функція задовольняє умови

$$u(x, 0) = u(x, \pi) = 0. \tag{32}$$

Зауваження 1. Отже, ми довели, що існує три простори C_j , $j = 1, 2, 3$, функція g , для яких завжди виконується умова (11), тобто одна із двох умов (11), (12), що визначають простір функцій W_b , причому функції простору C_1 задовольняють обидві умови (11) і (12). Для функцій $g \in C_j$, $j = 2, 3$, такий висновок, взагалі кажучи, зробити не можна. Це питання потребує подальшого дослідження. Однак існує клас функцій $g \in C_j$, $j = 2, 3$, які задовольняють умову (12).

Лема 3. Якщо $g \in C_j \cap Q_T^\Phi$, то $g \in W_{b_j}$, $j = 2, 3$.

Доведення проводиться безпосереднім обчисленням внутрішнього інтегралу рівності (12) при умові $b = b_j$, $j = 2, 3$, і з урахуванням означення простору Q_T^Φ .

Тепер на основі операторів

$$(R_j g)(x, t, b_j) = \frac{1}{4} \int_0^{b_j} Q(\xi) d\xi \int_{t+x-\xi}^{t-x+\xi} g(\xi, \tau) d\tau, \tag{33}$$

$$b_j = \frac{\omega_j q}{2}, \quad \frac{\omega_j q}{2} = k\pi, \quad k \in \mathbb{Z}, \quad j = 2, 3,$$

легко переконуємось у справедливості наступного твердження.

Теорема 8. Для $g \in C_j \cap Q_T^\Phi$ функція $u(x, t) = (R_j g)(x, t, b_j)$, $j = 2, 3$, визначена формулою (33), є функцією з простору C^2 , яка задовольняє умови періодичної задачі (1)–(3) і умову

$$u(x, 0) = u(x, \pi) = 0.$$

Зауваження 2. На основі теореми 7 і леми 3 можна зробити такий висно-

вок: тільки оператор R_1 відображає простір C_1 самого в себе.

4. Єдиність розв'язку. Доведемо, що розв'язок відповідної однорідної задачі

$$u''^0 - u_{xx}^0 = 0, \quad (34)$$

$$u^0(x, 0) = u^0(x, \pi) = 0, \quad (35)$$

$$u^0(x + \omega_j, t) = u^0(x, t), \quad (36)$$

в просторі C_j , $j = 1, 2, 3$, тривіальний.

Лема 4. Якщо $u^0 \in C^2 \cap C_j$ задовольняє (34)–(36) для $\omega = \omega_j$, $j = 1, 2, 3$, то $u^0(x, t) = 0$.

Доведення. З (34) і (35) випливає, що

$$u^0(x, t) = s(x+t) - s(x-t) \quad (37)$$

для довільної функції $s \in C^2(\mathbb{R})$, періодичної з періодом 2π , яка задовольняє умову

$$\int_0^{2\pi} s(\alpha) d\alpha = 0. \quad (38)$$

Внаслідок (36) маємо $s(x + \omega_j) = s(x)$ для всіх $x \in \mathbb{R}$. Оскільки $\omega_j = 2\pi p/q$, $(p, q) = 1$, при конкретно визначених p і q для кожного простору C_j , то одержимо, що функція s періодична навіть з періодом $2\pi/q$, тобто

$$s\left(x + \frac{2\pi}{q}\right) = s(x). \quad (39)$$

Розглянемо тепер окремо доведення леми 4 в кожному класі C_j , $j = 1, 2, 3$, вказаних функцій.

1. Нехай $u^0 \in C_1$. Тоді із $u^0 \in C_1$ випливає

$$u^0(x, \pi - t) = u^0(x, t),$$

або, враховуючи (37), маємо

$$s(x + \pi - t) - s(x - \pi + t) = s(x + t) - s(x - t).$$

Звідси одержуємо

$$s(x - t + \pi) + s(x - t) = s(x + t - \pi) + s(x + t). \quad (40)$$

Оскільки функція $s(x)$ — 2π -періодична, то рівність (40) може бути записана так:

$$s(x - t - \pi) + s(x - t) = s(x + t - \pi) + s(x + t). \quad (41)$$

На основі (38) рівність (41) можлива лише при виконанні умови

$$s(x - \pi) + s(x) = 0. \quad (42)$$

З іншого боку, оскільки в просторі C_1 $q = 2l$ для деякого натурального l , то функція s на основі (39) є π -періодичною. Отже, з рівності (42) випливає $s \equiv 0$, а це означає, що лема 4 для простору C_1 доведена.

2. Даний випадок доводиться аналогічно випадку 1.

3. Нехай $u^0 \in C_3$. Тоді з $u^0 \in C_3$ випливає

$$u^0(x + \omega_3/2, \pi - t) = u^0(x, t),$$

або, враховуючи (37), маємо

$$s(x + \omega_3/2 + \pi - t) - s(x + \omega_3/2 - \pi + t) = s(x + t) - s(x - t).$$

Звідси одержуємо

$$s(x + \omega_3/2 + \pi - t) + s(x - t) = s(x + \omega_3/2 + t - \pi) + s(x + t), \quad (43)$$

або

$$s(x + \omega_3/2 + \pi - t) + s(x - t) = s(x + \omega_3/2 + \pi + t) + s(x + t).$$

На основі (38) рівність (43) можлива лише при виконанні умови

$$s(x + \omega_3/2 + \pi) + s(x) = 0. \quad (44)$$

Підставляючи у вираз (44) $x + k(\pi + \omega/2)$ замість x , одержуємо

$$s(x + (k + 1)(\omega_3/2 + \pi)) + s(x + k(\omega_3/2 + \pi)) = 0. \quad (45)$$

Помноживши рівність (45) на $(-1)^k$ і підсумувавши по $k = 0, 1, 2, \dots, p - 1$, будемо мати

$$\sum_{k=0}^{p-1} (-1)^k (s(x + (k + 1)(\omega_3/2 + \pi)) + s(x + k(\omega_3/2 + \pi))) = 0,$$

що рівносильно рівності

$$(-1)^{p-1} s(x + p(\omega_3/2 + \pi)) + s(x) = 0. \quad (46)$$

Оскільки $\omega_3 = 2\pi p/q$, p, q — непарні і $\pi p = (\omega_3 q)/2$, то

$$(s(x + p(\omega_3/2 + \pi)) = s(x + (p + q)\omega_3/2)) = s(x).$$

Звідси на підставі (46) отримуємо, що при $u^0 \in C_3$ $2s(x) \equiv 0$, а це означає, що лема 4 для простору функцій C_3 доведена.

Отже, лема 4 повністю доведена.

Використовуючи лему 4, можна тепер дати відповідь про кількість розв'язків періодичної задачі (1)–(3) у просторах C_j , $j = 1, 2, 3$, її сумісності.

Теорема 9. Для $g \in G_1 \cap C_1$ функція $u = R_1 g$, визначена формулою (29), є єдиною функцією з простору $C^2 \cap C^1$, яка задовольняє умови періодичної задачі (1)–(3).

Теорема 10. Для $g \in G_1 \cap C_j \cap Q_T^\Phi$ функція $u = R_j g$, $j = 2, 3$, визначена формулою (33), є єдиною функцією з простору C^2 , яка задовольняє умови періодичної задачі (1)–(3).

1. Митропольский Ю. А., Хола Г. П., Громяк М. И. Асимптотические методы исследования квазиволновых уравнений гиперболического типа. — Киев: Наук. думка, 1991. — 232 с.
2. Вейвода О., Штедры М. Существование классических периодических решений волнового уравнения: Связь теоретико-числового характера периода и геометрических свойств решений // Дифференц. уравнения. — 1984. — 20, № 10. — С. 1733–1739.

Одержано 05.06.96